

Marga Georgescu și Mihai Mihail

bine marcate. Partea a doua e dezvoltarea paralelă și ușor contradictorie a anchetei cu meditațiile lui Dogaru, și paralelismul sporește interesul, pe fondul unei tensiuni create de aparențe. Nu ne interesează aici dacă profesorul Enăchescu a fost sau nu vinovat — acesta e secretul piesei, pe care ne propunem să-l păstrăm; ne interesează ce a câștigat Dogaru din această încercare și ce a câștigat mai ales ca personaj dramatic. Confirmarea unei conduite obștești, să-i zicem așa, în primul caz, drept de identitate în suita personajelor noastre contemporane, în al doilea caz. Acesta este aspectul precumpănitor pe care-l subliniem, ca o reușită a piesei — fără a neglija observațiile de factură strict dramaturgică; lecturi de explicații și reveniri, pete confuze, lipsa de concizie în construcție și cuvânt, portrete încă rudimentare, clișee ș.a.

Premiera pe țară a avut loc la Galați și s-a bucurat de adeziunea întregului colectiv care, în frunte cu regizoarea Ariana Kunner Stoica, a gândit și a realizat un spectacol deschis, o confesiune caldă, al cărei principal atribut este spiritul de sinceritate în care se desfășoară lucrurile. Cu Mihai Mihail în rolul lui Vasile Dogaru, principala problemă a spectacolului a fost rezolvată, pentru că acest tânăr actor are un fel anume de a fi expresiv și firesc, de a cuceri de la prima replică prin simplitate și înțelegere, încât te poartă de-a lungul spectacolului

ca un prieten bun pe care-l urmărești și de la care ții să nu-ți scape nici un cuvânt, nici un gând. Acest actor are un fel anume de a gândi pe scenă — și cu gândirea aceasta simplă și sănătoasă îl înobilează pe Dogaru, creind un secretar de partid de un farmec discret. Regizoarea știe să găsească cadrul — aici ingenios combinat pe patru planuri de joc, al patrulea fiind sala — și oamenii care să umple acest cadru — o distribuție proporționată, adică, în care fiecare să dea ceea ce este esențial și valoros în joc. Scenograful George Niculescu a schițat câteva elemente de decor în alb, care se proiectează bine pe un fond alb ca un ecran, unde numai oamenii uneori fac umbră — când se dedublează, poate. Din distribuție am reținut pe Marga Georgescu-Coleșa și Marcel Hirjoghe, Eugen Popescu-Cosmin, Dan Andrei-Bubulici, Stela Popescu-Temelie și Lucian Temelie, pe Lili-ana Lupan și Anton Filip, pe Viorica Hodel, absolventă de institut, cu umor discret într-un rol mic și oarecare.

G. Paraschivescu

Teatrul Național din Craiova

AMURGUL ACELA VIOLET

de I. D. Sîrbu

Data premierei : 12 octombrie 1974.
Regia : VALENTINA BALOGH. Scenografia : VASILE BUZ. Distribuția : CONSTANTIN SASSU (Cornel Manoliu) ; REMUS MĂRGINEANU (Marcel Stăicu) ; MARIA CIOCHINĂ-GOANȚĂ (Silvia Socol) ; DAN WERNER (Ștefan Socol) ; RADU NEGOCESCU (Mogoș) ; VALER DELLAKEZA (Cătană) ; GEORGETA LUCHIAN (Sanda Augustin) ; VALERIU DOGARU (Alexandru Faur) ; ILEANA SANDU (Mona Untaru) ; LUCIAN ALRANEZU (Munteanu) ; PAVEL CIȘU (Dr. Haralambie Oană) ; ANCA LEDUNCA (Ana Albu) ; PETRE GHEORGHIU (Pascu) ; MIRCEA HADINCĂ (Hentel) ; VIRGIL BĂDESCU (Dumitra) ; PETRE ILIESCU-ANATIN (Păduran) ; MIHAI CONSTANTINESCU (Baci Axente) ; ANGHEL POPESCU (Popescu).

Orice desclădire de stagiune se constituie ca un eveniment în viața teatrului și de aici și tendința, devenită obicei, ca „panglica” să fie tăiată cu un spectacol forte, cu ceea ce este mai reprezentativ în repertoriul noului an dramatic. La Craiova, cinstirea de a se afla în premiera stagiunii i s-a acordat dramaturgului Ion D. Sirbu, cu piesa *Amurgul acela violet* la care premieră absolută s-a consumat în primăvară la Teatrul Dramatic din Petroșani. Ce anume i-a determinat pe craioveni să se oprească la Ion D. Sirbu devine explicabil: autorul, se află într-o etapă de maturitate limpede, când geometria ideilor nu mai este o simplă plăcere a jocului creator ci un domeniu înțeles ca spațiu de manifestare a realităților umane, un mimesis lapidar și esențial, apt să sugereze adevărul faptelor dintr-o viață de om. Talentul care, în celelalte texte de teatru, îl situa pe autor într-o fază încă a căutărilor fertile, (*Arca bunei speranțe* desenând ceea ce dramaturgul, nedădit în volum, înțelesese a fi punctul său de vedere superior) aici, în *Amurgul acela violet*, reprezintă materia ce se dospește matur într-un viabil spectacol politic. Ion D. Sirbu ne pune față în față cu fenomenul social contemporan, descoperindu-l, dincolo de aparențe, lupta dramatică pentru nașterea tipului uman al noului ideal social, omul eticii comuniste.

Autorul pledează pentru răspunderea severă a individului pentru fiecare din faptele sale; nimic din ceea ce faci sau ceea ce nu faci, într-un moment-limită al existenței, nu rămâne fără urmă. Opțiunea sau nonopțiunea, trădarea sau fidelitatea, pasivitatea sau perseverența, uitarea și întipărirea în memorie, întregul ansamblu de elemente ce constituie caracterul uman, sînt tot atîtea „cărămizi” ale edificiului social și orice zid cu mortar de falsă calitate se dărmă. Viața fiecărui individ, realizarea ei ca atare, va suporta eșecul sau deplinătatea axiologică în funcție de calitatea propriei fapte. De aceea autorul sugerează că numai verificînd de fiecare dată identitatea faptului, putem păstra adevărul și prin adevărul păstrat putem pași pe drumul legic, obiectiv, al umanității.

Fiindcă n-a verificat adevărul, Cornel Manoliu, director în Ministerul de Externe, comunist cîstît care a participat de la Eliberare la edificarea noii Românie, descoperă în viața sa intimă o dramă incredibilă, o realitate care i-a putut fi ascunsă timp de 25 de ani numai fiindcă a neglijat să cerceteze mai amănunțit o informație primită în 1944 de la un tovarăș de luptă, în prezent academician, anume că logodnica sa, Silvia Socol, ar fi căzut, împreună cu tatăl ei, victimă unuia din bombardamentele fasciștilor. Și iată că după 25 de ani primește telegramă de la Silvia Socol, care se află în Petroșani și care îl cheamă urgent pentru că are nevoie de ajutorul lui. La Petroșani, Cornel Manoliu ia cunoștință de

viața pe care n-a trăit-o; iubita lui, Silvia, care îl cunoștea numai cu numele lui de ilegalist, Ștefan Ilardă, l-a descoperit întîmplător, dintr-o emisiune televizată. Timp de 25 de ani a crescut singură fructul iubirii lor, Ștefan, astăzi student la Institutul de mine și care acum se autoacuză de crimă într-un accident de mină. Aici, la Petroșani, Cornel Manoliu va cunoaște și *cealaltă realitate*, rezultată din exploziile întîrziate ale unor fapte, realitate de care se face vinovat.

În această structură dramaturgului Ion D. Sirbu încearcă să realizează o tehnică a exprimării generalului prin particular, galeria de personaje ce evoluează pe tot parcursul spectacolului avînd o valoare implicit simbolică: Alexandru Faur, scriitor, este de fapt fiul bătrînului comunist Toma Socol; pragmatismul cameleonic al acestuia (și-a schimbat numele pentru a distra atenția asupra înrolării sale, în timpul studenției, în rîndurile celor cu cămăși verzi și pistoale la briu) nu este denunțat ca un simplu fapt divers. Bătrînul Toma Socol, consecvent legilor luminoase ale adevărului, a orbit dar distinge limpede o agată de un cristal; ritualul său de bătrîn și-l concepe privind printr-un uriaș cristal găsit în mină în tinerețile sale. Întreagă familia sa se simte ca o insulă iradiind de bucuria sublimă a adevărului netrunchiat. De aceea fiul devenit scriitor de renume este repudiat din familie. Tot în ipostaze ce depășesc particularul apar și personaje ca procurorul Munteanu, măturașul orașului, baci Axentie, văduva minerului mort în accident de mină, Albu Ana sau așa-zisa logodnică a scriitorului Faur, Mona Untaru.

Interesant, ca exponent al eticii comuniste în acțiune, este personajul Ștefan Socol, fiul lui Cornel Manoliu, care își asumă crima din urma exploziei din mină, cu scopul de a aduce în fața justiției un fapt de valoare socială: răspunderea pe care o are fiecare individ, la locul de muncă, față de ceea ce înseamnă fapta sa în producție. Criminalul este anonim, nu se știe cine n-a umplut, din greșeală, butelia cu oxigen, dar orice greșeală aparent nevinovată are repercusiuni incommensurabile, mai devreme sau mai tîrziu, într-un plan care, în ultimă instanță, privește întreaga societate.

Soluția, pe care dramaturgul o alege în fața realităților secționale, concordă cu spiritul și înțelepciunea proprii folclorului, ispășirea faptelor proprii, modalitate unică de împăcare a individului cu conștiința sa și — ca o consecință — iertarea, nu ca precept religios, nu ceremonial, ci ca posibilitate de reintegrare a individului în armonia socială.

Nu putem comenta spectacolul Naționalului din Craiova, fără a sublinia că în faza actuală textul *Amurgului acela violet* nu reprezintă sub raport stilistic, compozițional, structura la care ne așteptam. Noua piesă a lui Ion D. Sirbu ni s-a părut o statuie de

valoare nesmulă încă din blocul de mar-mură. Apar multe elemente nefinisate, de prisos. Personajul Mogoș zis Pinocchio, gindit — credem noi — după o formulă clasică, depășită, în intenția de a lărgi gama de emoții a spectacolului, de a realiza o balansare între încordare și destindere, face ca întreg spectacolul să-și piardă din tensiune pe măsură ce ne apropiem de final, happy-end-ul nemaiconstituind ceea ce în plan filozofic ar fi putut însemna conceptul de iertare a vinovaților.

În mod paradoxal, Ion D. Sirbu face abstracție de tehnica dramatică pe care o posedă și transformă voluntar o excepțională tragedie optimistă într-o dramă cu final banal.

Să vedem însă cum a realizat colectivul de actori craioveni noua piesă a lui Ion D. Sirbu, în regia Valentinei Balogh. De la început vom evidenția inconsistența distribuției, pentru că, dacă în rolurile principale, Cornel Manoliu și Silvia Socol, interpreții au confirmat proverbul cu mânăușă, celelalte personaje nu și-au găsit în interpreți echivalentul. Regizorul pare să fi făcut de la bun început abstracție de corespondentul fizic. Logodnica lui Ștefan Socol, fiul Silviei Socol, pare de-o vîrstă cu viitoarea soacră și nici decum de 22 de ani, ca să nu mai vorbim de farmecul fizic de la vîrsta primelor iubiri. Machiajul nu a reușit să rezolve nici el ceea ce de mai bine de o sută de ani obișnuiește să facă : de cînd a devenit o problemă să faci dintr-un actor tînăr un venerabil de vîrstă pensionară ? Incontestabil, metamorfoza aceasta este direct proporțională cu talentul actorului, dar un fizic bine conturat creează de la început o premiză optimă execuției de text.

Sub raportul interpretării în sine, actorii Constantin Sassu și Maria Ciocină-Goanță au constituit surpriza deschiderii stagiunii craiovene. Fără acești doi virtuoși slujitori ai Thaliei, textul de mare valoare al lui Ion D. Sirbu și-ar fi estompat definitiv energia. Maria Ciocină-Goanță posedă o știință a lăuntricului, a miraculosului sufletesc. Gestul și mimica acestei actrițe de înaltă clasă relevă cu finețe tensiunile psihologice. De aceea, personajul Silviei Socol plînge, suride și participă la evenimente într-o conjugare armonică mediului propus.

La fel de fidel naturii umane, Constantin Sassu a intuit și înțeles ipostazele personajului Cornel Manoliu. Poate unul dintre cele mai grele roluri din dramaturgia contemporană românească (pentru că personajul Cornel Manoliu este centrul de greutate al unei mari tragedii convertite — spre regretul nostru — în dramă), rolul comunistului Cornel Manoliu, pus în postura de învinuit fără să fi avut conștiința vinei sale, este derulat de Constantin Sassu după legile fi-rești ale vieții : cu amărăciune, cu deznădejde, cu îndrăjire și speranța ce înnobilează aura unui om.

Dan Werner (Ștefan Socol) a depus eforturi onorabile fără să reușească să acopere suficient registrul sufletesc al personajului. De succesul lui Dan Werner ar fi fost condiționată reabilitarea comportamentală a personajului, ușor schematizat și insuficient justificat, mai ales către final, de autorul textului.

În rolul scriitorului Alexandru Faur, Valeriu Dogaru a fost prea zgometos. Rafinamentul și ipocrizia personajului au pierdut în spectacol prin șarjă. Șarjat a fost și procurorul Munteanu de (altminteri) talentatul actor Lucian Albanezu. Anca Ledunca, (Ana Albu) și-a consolidat dialectal personajul.

Clasicul rol al omului de serviciu, cu clasice replici înțelepte, i-a revenit actorului Mihai Constantinescu care și-a achitat onorabil obligațiile. Actrița Ileana Sandu (Mona Untaru) și-a creat inteligent personajul.

Insuccesele vădite ale actorilor își datorează o parte substanțială indicațiilor de regie. Teritoriul scenei a suferit tot timpul spectacolului o nedreaptă repartitie a spațiului locativ. Și, ca să pună sare pe rană, actorii anulau pauzele impuse de text, luîndu-și reciproc, cu grabnică repezițiune, dreptul la tăcere. Dar, e drept, așa se întîmplă, cîteodată, la premieră !

Concepția regizorală asupra textului n-a fost dezvăluită nici de actori și nici de scenografie. Dînd impresia unei ferme adeziuni la legea minimumului efort, scenograful Vasile Buz, ca de altminteri și colaboratorul său, pictorul scenograf Nieu Dan Gelep, au rămas la structuri facile, care au deservit de asemenea spectacolul.

Paul Tutungiu

